

‘Een branche met bevlogen en deskundige mensen’

JAN VERSCHOOR VOLGT MARITZA VAN ASSEN OP ALS DIRECTEUR NEFYTO

Sinds 1 juni 2021 is Jan Verschoor de nieuwe directeur van Nefyto. Hij is de opvolger van Maritza van Assen, die in 1996 directeur werd van Nefyto. Een interview met beiden.

Maritza van Assen

Je vertrekt bij Nefyto. Wat zijn je plannen?

“Dat weet ik nog niet precies. De eerste maanden wil ik in elk geval wat rust nemen. Ik wil meer tijd besteden met mensen waar ik te weinig tijd voor had en aan dingen waar ik tot nu toe niet aan toe gekomen ben. Ik zal in elk geval ook meer buiten zijn. Ik woon in Scheveningen, op vierhonderd meter van de duinen. Ik houd van de natuur en kan daar ontzettend van genieten. Zo ook van onze boerderij (mijn man Henk heeft een akkerbouwbedrijf in de Noordoostpolder), waar ik de afgelopen jaren te weinig ben geweest. Maar ik wil zeker ook in een maatschappelijke rol actief blijven. Met Brabers, het bureau dat naast Nefyto ook andere brancheorganisaties en bedrijven adviseert, heb ik afgesproken dat ik op de achtergrond beschikbaar blijf voor advies. Dus misschien dat ik af en toe nog iets voor Nefyto zal doen. De tijd zal dat uitwijzen.”

Je bent opgeleid tot jurist en hebt een groot deel van je werkzame leven in de gewasbescherming gezeten. Hoe logisch is die combinatie?

“Heel logisch. Ik denk dat gewasbeschermingsmiddelen de sterkst gereguleerde producten ter wereld zijn: vanaf de eerste proef tot en met de normen voor residuen. Regelgeving en regulering zitten in het hart van ons werk. Bovendien ontwikkel je door de opleiding tot jurist een manier van denken die zonder meer van nut is in dit werk. Dit helpt bij het analyseren van complexe kwesties en bij het doorzien van processen.”

Wat ervaar jij als de grootste verandering bij Nefyto in de jaren dat je voor deze organisatie gewerkt hebt?

“De internationalisering. Op meerdere fronten. De regelgeving voor gewasbeschermingsmiddelen is steeds meer van nationaal naar Europees gegaan. Ook de bedrijven zijn internationaler geworden. Toen ik begon voor Nefyto, had je nog een aantal Nederlandse gewasbeschermingsbedrijven. Die zijn er niet meer. Alle bij Nefyto aangesloten bedrijven zijn internationaal. Dat komt deels door de algemene trend van globalisering. En in het geval van gewasbescherming ook door de regulering: het toelatingsonderzoek voor een gewasbeschermingsmiddel is inmiddels zo kostbaar, dat dit alleen kan worden opgebracht door grote, internationale bedrijven.”

Maatschappij en politiek hebben een kritische houding ten aanzien van gewasbescherming. Heb je daar wel eens wakker van gelegen?

“Ik heb vaak wakker gelegen. Maar dat was vooral door het nadenken over hoe we bepaalde problemen en vraagstukken kunnen aanpakken. Voor gewasbescherming is het extra lastig dat er veel vooroordelen over bestaan. Ik kan slecht tegen vooroordelen. Natuurlijk, ik betrap me er zelf ook wel eens op. Maar ik vind dat je altijd de nieuwsgierigheid moet hebben om uit te zoeken hoe het echt zit. Voor mij was een belangrijk gegeven dat ik als Nefyto-directeur woordvoerder was voor de gewasbeschermingsbedrijven. Het is dan belangrijk dat deze bedrijven mij van juiste en eerlijke informatie voorzien. Aan die informatie heb ik nooit getwijfeld. Ik heb heel lang in deze branche rondgelopen en steeds gemerkt dat de mensen die er werken deskundig, authentiek, bevlogen en eerlijk zijn. Het zijn mensen die ergens voor staan en daar oprecht in zijn. Daardoor heb ik de informatie die ze me gaven, steeds ervaren als betrouwbare bagage om als woordvoerder voor deze branche op te treden.”

Jan Verschoor

Wie is Jan Verschoor?

“Ik ben 35 jaar geleden geboren in Rotterdam. Later ben ik Nederlands recht gaan studeren in Amsterdam. Daar woon ik nu nog steeds. Ik ben getrouwd met Leontine, die dierenarts is en in een praktijk voor gezelschapsdieren werkt. Na mijn studie ben ik in 2011 gaan werken bij Brabers.”

Op welke gebieden ben je werkzaam geweest?

“Vanuit mijn werkzaamheden bij Brabers heb ik opgetreden als adviseur van uiteenlopende cliënten. Die variatie maakt het werk ook interessant en uitdagend. Zo heb ik me onder meer beziggehouden met biociden, geneesmiddelen en medische hulpmiddelen, en adviseer ik op het gebied van biobrandstoffen en circulaire economie. Wat betreft gewasbescherming ben ik betrokken bij STORL (restitutie van lege verpakkingen en resten) en AgroCloSer (tracking & tracing). De afgelopen maanden heb ik actief meegedraaid binnen het Nefyto-team en heb ik mij onder meer gericht op de herziening van de Product Stewardship Gedragscode. Per 1 juni ben ik Maritza opgevolgd als directeur van Nefyto en is mijn takenpakket uiteraard een stuk breder. Het Nefyto-team van Brabers bestaat naast mij uit Jo Ottenheim, Kyra Broeders en Anne Marie Varenkamp. De wisseling van de wacht hebben we aangegegrepen om tot een vernieuwde onderlinge taakverdeling te komen.”

Wat doe je graag in de vrije tijd?

“Als ik de kans krijg, zoek ik graag de buitenlucht en de natuur op. We hebben een familiehuysje in de Franse Ardennen, waar we normaal gesproken regelmatig naartoe gaan. Ik zoek het ook graag dichterbij huis. Bijvoorbeeld in Zeeland. Oesters rapen in de Oosterschelde vind ik heerlijk om te doen. Natuurlijk vind ik het ook fijn om gewoon thuis te zijn en te ontspannen. En ja, ik hoor bij de Netflix-generatie... Op televisie kan ik genieten van een programma als Zondag met Lubach, dat is gestopt maar in een andere vorm zal terugkeren. Het is knap hoe Lubach ingewikkelde kwesties eenvoudig en begrijpelijk uitlegt, met een gezonde dosis humor. Een goede inspiratiebron.”

Wat zie je voor de komende jaren als je grootste uitdaging?

“Vanuit maatschappij en politiek is er veel aandacht voor gewasbescherming binnen een duurzame landbouw. Ik zie het als een uitdaging om de rol van Nefyto als samenwerkingspartner en gesprekspartner hierin te bestendigen. Dat betekent niet alleen meepraten over oplossingen, maar ook luisteren naar onze omgeving. Nefyto heeft haar aandachtsgebied al verbreed naar biologische gewasbeschermingsmiddelen en naar biostimulanten. Ook precisietechnieken en digitalisering behoren tot ons werkkterrein. Met onze stakeholders geven wij invulling aan de Toekomstvisie gewasbescherming 2030 en de Europese Farm to Fork strategie. Ik ben ervan overtuigd dat wanneer Nefyto en de aangesloten bedrijven de positieve bijdrage aan de land- en tuinbouw goed over het voetlicht blijven brengen, wij als organisatie en sector relevant blijven.”

Hoe kijk je aan tegen de huidige discussies rond de land- en tuinbouw?

“Dat is zonder meer een verhit debat. Een debat waarin de mensen steeds meer tegenover elkaar komen te staan. Dat vind ik jammer. Ik ben zelf iemand die verbinding zoekt. Eén van de vier pijlers van de Visie en Ambitie van Nefyto is Verbindend. Daar sta ik dan ook volledig achter. Ik hoop dat we goed uit deze discussies komen en iedereen met trots naar de Nederlandse land- en tuinbouw kijkt.”

Wie is er bang voor vergroening?

Het toelatingsbeleid van gewasbeschermingsmiddelen is ooit opgezet om boeren en tuinders te beschermen tegen kwakzalverij. Later is daar een stevige risicobeoordeling aan toegevoegd, ter voorkoming van negatieve effecten voor mens, dier en milieu. Mede door gebruik te maken van gewasbeschermingsmiddelen uit de innovatieve laboratoria van de gewasbeschermingsbedrijven kon de land- en tuinbouw de voedselproductie jaar op jaar verhogen. Intussen zijn toelatingseisen voor gewasbeschermingsmiddelen steeds strenger geworden. Daardoor is inmiddels sprake van een serieuze sanering van het middelenpakket en wordt gezocht naar alternatieven.

Door Jo Ottenheim, Manager Verantwoord Gebruik en Distributie Nefyto

De geschiedenis lijkt zich te herhalen, want kwakzalvers in de gewasbescherming zijn er weer volop. De bedrijven doen zich veelal voor als op duurzaamheid gerichte startups die milieu en biodiversiteit hoog in het vaandel hebben en daarom veilige 'groene middelen' op de markt brengen. Toelatingen voor deze middelen vinden ze te tijdrovend en te duur. En eigenlijk in hun ogen ook niet nodig, want de 'natuurproducten' zijn van zichzelf al veilig, zo is de redenering. Daarmee schaden ze innovatieve startups en andere bedrijven die wel op legale wijze en op wetenschappelijke basis hun middelen op de markt willen brengen.

Bijna wekelijks krijgt de NVWA voorbeelden van niet-toegelaten zogenaamde groene producten met illegale gewasbeschermingsclaims. Een recent voorbeeld is een schimmelpreparaat dat volgens de leverancier 'in concurrentie gaat met andere schimmels zodat de plant minder snel aangetast wordt'. Een ander voorbeeld betreft een product dat door de leverancier als biostimulant in de markt wordt gezet en waaraan drie procent van het zware metaal koper is toegevoegd. De leverancier presenteert daarbij de gewasbeschermingsclaim dat het product 'een neveneffect kan hebben op schadelijke bacteriën en schimmels'. Let vooral ook op het gebruik van het woord 'kan'. Siliconen in borstimplantaten staan ter discussie. Maar als gewasbeschermingsmiddel worden siliconen zonder toelating ingezet tegen onder meer de eikenprocessierups.

Wellicht herinnert u zich de fipronil-affaire nog in de bestrijding van bloedluizen bij pluimvee. In die tijd werd Nefyto gebeld door een verontruste teler. Hij had een 'onduidelijk' middel over zijn gewas gespoten en vroeg zich nu af of dat tot 'fipronil-achtige toestanden' kon leiden. Laat ik vooropstellen dat ik hoop dat deze ellende iedere sector bespaard blijft. Maar als telers grijpen naar niet-gereguleerde middelen kun je dit niet uitsluiten.

En wat te denken van het gebruik van obscure (bacterie)preparaten waarvan de inhoud en samenstelling niet eens duidelijk zijn? Telers die een niet-toegelaten product gebruiken en weten dat het product direct of indirect iets doet tegen een ziekte of een plaag, houden zichzelf voor de gek. Want ze weten waarschijnlijk heel goed dat het om een niet-toegelaten gewasbeschermingsmiddel gaat en brengen daarmee niet alleen hun eigen bedrijf, maar ook hun sector ernstig in gevaar.

In augustus 2019 kondigde de NVWA aan dat er risicogerichte inspecties zouden worden uitgevoerd naar de verkoop van 'groene' gewasbeschermingsmiddelen. De NVWA stelde daarbij ook dat niet-toegelaten gewasbeschermingsmiddelen risico's opleveren, omdat de veiligheid ervan niet is aangetoond. We zijn nu bijna twee jaar verder. Uiteraard moeten we begrip hebben voor vertragingen bij inspecties als gevolg van de coronacrisis. Maar het wordt inmiddels wel tijd voor actie.

Overigens zijn ook Nefyto-deelnemers bezig met het vergroenen van hun portfolio (zie Graadmeter Groene Gewasbescherming). En uiteraard mopperen ook zij over de lange en kostbare toelatingsprocedure voor deze producten. Echter, Nefyto-deelnemers houden zich aan wet- en regelgeving en aan de Product Stewardsip Gedragscode van Nefyto, en brengen alleen toegelaten producten op de markt. Dat diverse andere bedrijven het minder nauw nemen, steekt uiteraard.

Is de industrie bang voor deze vorm van vergroening? Zeker, want groene middelen zonder toelating kunnen (zoals dat ook gebeurde met de fipronil-affaire) zware schade toebrengen aan de eigen sector en de veiligheid van onze voedselproductie.

Emissiereductieplannen werpen vruchten af

BIJ TWEE DERDE VAN DE ACTIEVE STOFFEN DALING NORMOVERSCHRIJDINGEN

Om het aantal normoverschrijdingen in het oppervlaktewater nog sterker terug te dringen, zijn vanaf 2016 stofs specifieke emissiereductieplannen (ERP's) geïntroduceerd. Die blijken succesvol: bij twee derde van deze stoffen zien we een daling van het percentage normoverschrijdingen. Het succes is een gezamenlijk succes, omdat alle schakels in de keten hieraan meewerken: van toelatinghouder tot teler.

Wat vooraf ging

Waterkwaliteit en gewasbescherming is al jarenlang een belangrijk aandachtspunt. Door verschillende belanghebbende partijen zijn de nodige inspanningen op dit gebied verricht, met resultaat. Veel instrumenten worden ingezet, waaronder wet- en regelgeving. Dat gaat dan om generieke regels in het Activiteitenbesluit en om specifieke voorschriften op de etiketten ter voorkoming van emissies. Ook zijn er veel projecten gericht op bewustwording en kennisvergroting bij telers en andere toepassers.

Voor individuele stoffen die toch nog de waterkwaliteitsnormen overschrijden, zijn daar vanaf 2016 stofs specifieke emissiereductieplannen (ERP's) bij gekomen. Dat houdt in dat er ieder jaar enkele actieve stoffen worden aangewezen, waarvan de toelatinghouder per stof een analyse maakt en een plan van aanpak. Inmiddels zijn we vijf jaar verder en is gebleken dat de ERP's hun vruchten afwerpen. Uiteraard lopen de generieke maatregelen om normoverschrijdingen terug te dringen intussen ook door. Zo zijn in de tussentijd de erfemissiescan en de percelemissiescan ontwikkeld. Deze instrumenten geven individuele telers beter inzicht in emissieroutes en reiken maatregelen op maat aan.

Positieve resultaten

Van de vijftien stoffen met een ERP die op dit moment zijn toegelaten in Nederland, laat de meerderheid (tien stoffen) dalende overschrijdingspercentages zien. De overschrijdingspercentages van vier stoffen zijn gelijk gebleven en één stof laat een stijging zien.

Het overschrijdingspercentage is het percentage meetpunten waar sprake is van een normoverschrijding door de betreffende stof. Voor de analyse is gebruik gemaakt van de Bestrijdingsmiddelenatlas. Daarbij is het percentage over een voortschrijdende driejaarsperiode gevolgd, met als meest recente periode 2017-2019.

Eén van de oorzaken van het niet dalen van het overschrijdingspercentage is dat overschrijdingen

soms gerelateerd zijn aan het gebruik in de glastuinbouw. De verplichte zuivering van afvalwater uit de glastuinbouw is pas recent volledig ingevoerd in de praktijk. Daardoor is de volle impact hiervan nog niet terug te zien in de monitoringresultaten. Ook voor de betreffende stoffen zal nu een dalende trend kunnen worden ingezet. Deze zuiveringsplicht is in 2018 ingevoerd, voor collectieve zuivering geldt de plicht pas in 2021.

Dat bij twee derde van de stoffen het ERP tot een daling van de overschrijdingen heeft geleid, is goed ontvangen in de Stuurgroep Duurzame Gewasbescherming. 'Dit is een positief resultaat dat we willen vasthouden', vermeldt de agenda van de stuurgroep.

'ERP's en generieke maatregelen gaan hand in hand'

Hans Willems is op twee manieren nauw betrokken bij de ERP's en emissiereductie in het algemeen: als registratiefunctionaris bij Nefyto-deelnemer Syngenta en als lid van de werkgroep Water van Nefyto.

"We zien dat ERP's en generieke maatregelen hand in hand gaan. Doordat wij als toelatinghouders per stof een analyse en een plan van aanpak maken, krijgen we inzichten over emissieroutes die algemeen toepasbaar zijn. Daarbij zorgen de ERP's ervoor dat emissiereductie nadrukkelijker op de agenda komt te staan bij de betrokken toelatinghouders. Dat merk ik bij Syngenta zeker. Alle geledingen binnen ons bedrijf houden zich met emissiereductie bezig: de teeltadviseurs, de commerciële mensen, de registratiefunctionarissen enzovoorts. Het is een vast onderwerp in onze besprekingen."

Hans Willems denkt dat juist de combinatie van ERP's en generieke maatregelen ervoor kan zorgen dat de doelstellingen gehaald gaan worden. "De generieke acties gaan onverminderd door en dat moet ook. Zo zal de introductie van het gesloten vulsysteem (Closed Transfer System) zeker gaan bijdragen aan emissiereductie. En nog niet alle telers hebben de erfemissiescan en percelemissiescan ingevuld. Daar valt ook nog winst te behalen."

Hans Willems

Wat zit er in een ERP?

Hoe ziet een ERP er eigenlijk uit en wat zijn de ingrediënten? Wie dat precies wil weten, kan de (samenvattingen van de) ERP's bekijken op toolboxwater.nl. Daar staan ze allemaal. Wat zijn de algemeen terugkerende elementen in een ERP?

Hans Willems legt uit: "Een belangrijk element zijn aanpassingen in het wettelijk gebruiksvoorschrift van middelen met de betreffende actieve stof. Denk aan minder toegestane toepassingen per seizoen, een lagere dosering of strengere eisen aan driftreductie. Het Ctgb voert deze wijzigingen dan door in het wettelijk gebruiksvoorschrift, op verzoek van de toelatinghouder. Een andere mogelijkheid is een aanbeveling op het etiket of duidelijke aandacht voor een specifieke werkwijze bij telers."

Aanpassing van het wettelijk gebruiksvoorschrift is een uitgesproken stofspectifieke maatregel. "Daarnaast kun je ook denken aan teeltgerichte maatregelen. Die kun je nemen als de analyse doet vermoeden dat bepaalde overschrijdingen sterk teeltgebonden zijn. Denk aan het advies om dammetjes aan te brengen tussen aardappelruggen, om perceelafspoeling tegen te gaan. En dan zijn er ook nog gebiedsgerichte maatregelen, als specifieke normoverschrijdingen sterk gerelateerd blijken aan een bepaald gebied. Daarin zoeken we veelal de samenwerking met de waterschappen."

Kritische evaluatie PBL

Het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) heeft in 2019 een tussenevaluatie van de nota Gezonde Groei, Duurzame Oogst gepubliceerd (titel: Geïntegreerde gewasbescherming nader beschouwd). Daarin wordt gesteld dat de ERP's nog onvoldoende resultaat laten zien (op moment van het samenstellen van genoemd rapport). Volgens het PBL komt dat doordat de wettelijke maatregelen nog onvoldoende zijn geïmplementeerd en de bovenwettelijke maatregelen (bijvoorbeeld de erfemissiescan) nog te weinig navolging krijgen, mede doordat ze niet verplicht zijn. "Inmiddels weten we dat de ERP's wel degelijk ef-

fect hebben", zegt Hans Willems. "Waarbij het goed is om te beseffen dat je het effect van een ERP pas na een paar jaar terugziet in de metingen. Punt is wel dat het wettelijk gebruiksvoorschrift erg ingewikkeld kan zijn. Het voornemen van de toelatinghouders en het Ctgb is om de etiketten eenvoudiger en robuuster te maken. Dat komt de naleving ten goede en dat kan positief uitwerken op de emissiereductie."

Hans Willems merkt tot slot nog op dat het succes van de Nederlandse ERP's uitstraling heeft naar omringende landen. "Ook in België is men met ERP's begonnen, naar Nederlands voorbeeld."

Het nieuwe Nefyto Team

Per 1 juni 2021 is de samenstelling van het Nefyto Team gewijzigd. Zoals aangekondigd heeft Maritza van Assen het directeurschap overgedragen aan Jan Verschoor. Van deze gelegenheid is gebruik gemaakt om ook de taakverdeling binnen het Nefyto Team opnieuw te bekijken.

Het Nefyto Team (vlnr): Anne Marie Varenkamp, Jo Ottenheim, Jan Verschoor en Kyra Broeders.

Als directeur houdt Jan Verschoor zich met name bezig met markttoegang, registratiezaken en Europese samenwerkingen. Jo Ottenheim zet als Manager Verantwoord Gebruik en Distributie zijn activiteiten voort op het gebied van distributie en biologische gewasbeschermingsmiddelen & biostimulanten. Tevens neemt hij de portefeuilles E-label en E-Stewardship voor zijn rekening.

Kyra Broeders vervult de functie Manager Duurzaamheid en Stakeholderrelaties. En zij blijft, zowel nationaal als Europees, aanspreekpunt voor public and governmental affairs. Tevens is zij verantwoordelijk voor de portefeuilles water, bodemgezondheid en voedselveiligheid. Anne Marie Varenkamp is als Office Manager medeverantwoordelijk voor het Nefyto Bulletin, de website en social media.

Voor meer informatie: zie www.nefyto.nl.

Lange wachtrijen voor toelatingsbeoordelingen in Europa

In Nederland en in andere Europese lidstaten is een dringend tekort aan beoordelingscapaciteit bij de toelatingsinstanties. Het gevolg is dat nieuwe gewasbeschermingsmiddelen, waaronder biologische middelen, niet of later op de markt komen. Hiermee wordt innovatie belemmerd. Nefyto vindt de situatie zeer zorgelijk en plaatst dit thema in Europa hoger op de agenda.

Laag-risico en biologische middelen zijn hard nodig om te kunnen voldoen aan de ambities in de Toekomstvisie gewasbescherming 2030, de Europese Green Deal en de Farm to Fork strategie. Nefyto-bedrijven investeren volop in innovatieve producten voor de land- en tuinbouwsector. Om deze beschikbaar te krijgen, is voldoende beoordelingscapaciteit in de EU-lidstaten cruciaal.

Er zijn lange wachtrijen ontstaan voor de beoordeling van nieuwe producten. Nieuwe aanvragen komen pas over een aantal jaren aan de beurt. Het tekort aan beoordelingscapaciteit bij de lidstaten speelt al langer. Als gevolg van de Brexit zijn de beoordelingstermijnen alleen maar verder opgelopen. Op nationaal niveau heeft het ministerie van LNV in een reactie op Kamervragen al aangegeven zich in Europa te zullen inzetten voor meer beoordelingscapaciteit. Ook hier wordt de relatie gelegd met het belang om biologische middelen tijdig op de markt te krijgen.

Het is dan ook nodig dat het vergroten van de beoordelingscapaciteit in Europa hoger op de agenda wordt geplaatst en dat er actie wordt ondernomen. In een reactie op de publieke consultatie over de EU Richtlijn 2009/128 voor duurzaam gebruik heeft Nefyto hier toe opgeroepen. Ook wordt hieraan samengewerkt binnen CropLife Europe en met de nationale associaties van producenten van gewasbeschermingsmiddelen.

Glyfosaat voldoet aan criteria

Voordat een werkzame stof van een gewasbeschermingsmiddel wordt goedgekeurd, moet deze uitgebreid worden getest op de veiligheid voor mens, dier en milieu. Daarnaast vindt periodiek een herbeoordeling plaats. Zo ook in het geval van de werkzame stof glyfosaat.

Frankrijk, Hongarije, Nederland en Zweden werken gezamenlijk als 'Assessment Group on Glyphosate' (AGG) aan de Europese herbeoordeling van glyfosaat. De AGG heeft onder meer gekeken naar eventuele effecten op de menselijke gezondheid. Zij concludeert dat glyfosaat voldoet aan alle goedkeuringscriteria. De 'Samenvatting conceptbeoordelingsrapport voor de vernieuwde goedkeuring van glyfosaat' vindt u op de website van het Ctgb (ga naar 'Onderwerpen' en vervolgens naar 'Glyfosaat: de stand van zaken').

In het najaar van 2021 wordt een publieke consultatie gehouden. Daarna volgt een consultatie bij de Europese beoordelingsautoriteiten. Hieruit volgt dan een EFSA-advies aan de ministers in de landbouwraad. Uiterlijk in december 2022 moet de stof in Europa opnieuw zijn beoordeeld.

Veredeling, uitgangsmateriaal en gewasbescherming

PLANTUM: 'WEERBARE TEELT BEGINT MET GEZOND UITGANGSMATERIAAL'

Weerbare teeltsystemen, en als belangrijke factor daarin weerbare gewassen, staan centraal in de Toekomstvisie gewasbescherming 2030. Welke bijdrage kunnen veredeling en uitgangsmateriaal leveren? Welke ontwikkelingen komen op ons af? En welke hindernissen zien we daarin? We vroegen het Niels Louwaars en Gea Bouwman van Plantum.

Nederland toonaangevend in de wereld

Plantum is de Nederlandse branchevereniging van bedrijven die veredelen en die plantaardig uitgangsmateriaal op de markt brengen. Denk bij dat laatste aan zaaizaad, pootgoed, stekken, knollen en bollen. We spreken met directeur Niels Louwaars en specialist gewasbescherming Gea Bouwman.

Nederland is mondiaal toonaangevend op het gebied van veredeling en uitgangsmateriaal. En dan vooral in groentegewassen, aardappelen, graszaad en sierteelt. In opkomst zijn groenbemesters en zogeheten vanggewassen (deze laatste hebben een bestrijdend effect, bijvoorbeeld tegen aaltjes).

Veredelen is vooruitdenken, legt Niels Louwaars uit. "Veredelen kost tijd. Daarom moeten veredelaars oog hebben voor ontwikkelingen en daar tijdig op inspelen. Ter illustratie: toen we zagen dat de gezinnen

steeds kleiner werden, zijn de veredelaars kleinere bloemkolen gaan ontwikkelen, maar met dezelfde opbrengst per hectare. Ook zien we plantenziekten vanuit Zuid-Europa naar ons land komen. Veredelaars spelen daar op in door nu al resistenties in te brengen in Noord-Europese rassen voor ziekten en plagen die in warmere streken voorkomen."

Gea Bouwman illustreert met enkele voorbeelden: "Denk hierbij aan tobamovirusen in vruchtgroenten, nieuwe varianten van de wratziekte in aardappel, en insecten als de maïswortelboorder en de tomatenmineermot. Met daarbij de opmerking dat veredeling op insectenresistentie wel lastig is."

Nieuwe verdelingsmethoden bieden mogelijkheden

In het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 worden nieuwe verdelingsmethoden als belangrijke route gezien naar weerbare rassen. Met veredeling kun je immers resistenties tegen ziekten en plagen inbouwen. Nieuwe verdelings technieken, zoals CRISPR-Cas en gene editing, kunnen de snelheid daarvan vergroten.

"Bepaalde stappen in veredeling gaan zeker sneller met deze technieken", zegt Gea Bouwman. "Daar kun je in bepaalde gevallen twee tot vier jaar mee winnen en dat is veel in veredeling. Maar stappen als het toetsen in teelten en het vermeerderen blijven even veel tijd innemen als ze altijd al deden. Dat is goed om te beseffen. CRISPR-Cas is geen toverstokje."

Voor het zo ver is, moet eerst een belangrijke hindernis worden genomen. "Door een uitspraak van het Europese Hof worden de genoemde verdelings technieken als geregeerde genetische modificatie (GMO) geïnclassificeerd. Ons inziens is dat onterecht, want je past alleen maar eigenschappen aan binnen de eigen soort, zoals je met klassieke veredeling ook doet. Maar dan zeer gericht, binnen het gen. Het gevolg is dus dat de GMO-regels gelden voor deze technieken. Die zijn zo streng en vragen zoveel onderzoek, dat het alleen voor zeer grote bedrijven is op te brengen om deze technieken toe te passen."

Op Europees niveau loopt hier nu discussie over. "De hoop is dat veel toepassingen vrijgesteld worden van de GMO-wetgeving. Een recent EU-rapport stelt dat we deze technieken nodig hebben om de doelstellingen van de Europese Green Deal en de Farm to Fork strategie te realiseren. Als die aanpassing van de wetgeving er komt, zijn deze technieken ook voor kleinere veredelingsbedrijven rendabel toe te passen. Maar veredeling heeft tijd nodig. Dus om de doelstellingen voor 2030 te halen, moet die wetsverandering er wel snel komen. Daar is zeker ook het Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030 bij gebaat."

Niels Louwaars, Plantum: "Veredelen kost tijd. Daarom moeten veredelaars oog hebben voor ontwikkelingen en daar tijdig op inspelen."

Gea Bouwman, Plantum: "De inzet van gewasbeschermingsmiddelen onderdrukt ziektes en remt daarmee het doorbreken van genetische resistenties."

Veredeling en gewasbescherming gaan hand in hand

Hoe zit het met het middelengebruik in de zadensector en bij bedrijven die jonge planten opkweken? "Gewasbeschermingsmiddelen zijn en blijven nodig", stelt Niels Louwaars. "Om meerdere redenen. Eén daarvan is dat voor de export van zaden, jonge planten en uitgangsmateriaal in algemene zin een multolerantie geldt op het gebied van fytosanitaire eisen. Met andere woorden: importerende landen eisen dat het uitgangsmateriaal volledig vrij is van organismen. Je hebt dan vaak middelen nodig om die garantie te kunnen geven."

Zaaizaad moet per definitie vrij zijn van ziektes. "Zaadbehandeling zal daarom altijd nodig blijven: met middelen of met alternatieve ontsmettingsmethodes, zoals warmtebehandeling. Overigens is het, in het kader van duurzaamheid en emissiebeperking, vaak zeer effectief om bepaalde gewasbeschermingsmiddelen toe te voegen aan zaaizaad. Die middelen beschermen het kiemende plantje. Ze worden zeer gericht toegepast en in een zeer lage dosering. Met als gevolg dat er verderop in de teelt minder bespuitingen nodig zijn. Uiteraard gaat onze voorkeur bij zaadbehandeling uit naar laag-risico middelen, dus met zo min mogelijk milieu-impact. Maar die zijn nog maar beperkt voorhanden."

Gea Bouwman voegt toe: "De inzet van gewasbeschermingsmiddelen onderdrukt ziektes en remt daarmee het doorbreken van genetische resistenties. Daardoor helpen gewasbeschermingsmiddelen de veredelaars om met resistentie voor te blijven. Veredeling en gewasbescherming gaan daarin hand in hand."

Kleine toepassingen, extra strenge regels

De toepassingen van gewasbeschermingsmiddelen in uitgangsmateriaal zijn voor de gewasbeschermingsbedrijven kleine toepassingen. Het gaat immers om kleine (zaad)teelten. En in de toepassing als zaadbehandeling gaat het veelal om kleine hoeveelheden. Hierdoor zijn voor een dergelijke toepassing de kosten voor toelatingsonderzoek voor toelatinghouders niet te verantwoorden.

Bovendien gelden voor toepassingen in uitgangsmateriaal soms onevenredig strenge regels. Bijvoorbeeld, voor jonge koolplanten die binnen opgekweekt worden en later naar buiten gaan, moet zowel voor binnenteelt als voor buitenteelt een dossier geleverd worden. En voor zaadbehandeling is voor kleine toepassingen geen nationale aanvraag (NLKUG) mogelijk. Dat kan alleen zonaal, wat dan bij zaadbehandeling (net als bij glastuinbouw) ook nog direct voor heel Europa betekent.

Het gevolg is dat de sector plantaardig uitgangsmateriaal kampt met een snel smaller wordend middelenpakket. "Tegelijk zijn de risico's voor mens, dier en milieu bij de toepassing in uitgangsmateriaal juist zeer klein", merkt Niels Louwaars op. "We zijn met het Ctgb in gesprek om te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn voor versoepelingen in de toelatingsbeoordeling. We merken dat het Ctgb open staat voor gesprek. Ook dat is belangrijk voor het realiseren van de doelstellingen van Uitvoeringsprogramma Toekomstvisie gewasbescherming 2030. Want gezond uitgangsmateriaal is het begin van iedere weerbare teelt."

COLOFON

NEFYTO BULLETIN 2 | JULI 2021 | JAARGANG 27 Nefyto Bulletin is een uitgave van Nefyto. Nefyto – Dutch Crop Protection Association – behartigt belangen van bedrijven die chemische & biologische gewasbeschermingsmiddelen ontwikkelen voor de Nederlandse markt. Het bulletin wordt kosteloos toegezonden aan personen en organisaties die op enigerlei wijze betrokken zijn bij gewasbescherming in Nederland. Nefyto Bulletin verschijnt vier keer per jaar in een oplage van 1800. REDACTIE Nefyto, Hogeweg 16 | Postbus 80523, 2508 GM Den Haag | T (070) 750 31 00 | nefyto@nefyto.nl | www.nefyto.nl | @nefytoNL TEKST EN REALISATIE Fred Meijer Communicatie, Doetinchem
ONTWERP EN LAY-OUT Cyril Strijdonk Ontwerpburo, Gaanderen FOTOGRAFIE Fred Meijer, Plantum, Syngenta DRUK Drukwerk MAX, Duiven VERSPREIDING Controlled circulation / ISSN 1382-3833 | Afmelden voor het Nefyto Bulletin kan per e-mail: nefyto@nefyto.nl of telefonisch: (070) 750 31 51 | Het Nefyto Bulletin wordt ook digitaal verspreid. Aanmelden: via formulier op website www.nefyto.nl